

אוריתמיה במדבר

כשג'ניפר מזרחי באה לארץ היא חשבה שתביא את האוריתמיה למדבר. מאז עד היום עברו עשרות שנים והרבה השתנה

נימרוז סמילנסקי פרידמן

אבל למה דווקא לישראל? איזה סיבה הייתה לך להגיע לכאן מלכתחילה?
"בשביל זה צריך ללכת לתחילת הסיפור, מהרגע שבו התחלתי ללמוד ריקוד. אתה יודע מה אני חושבת? שהסיפור הזה בעצם התחיל עוד בהיותי ילדה. הייתי ילדה שקטה וסגורה, על גבול האוטיזם, ואני לא יכולה להגיד שאני מוזיקאית, אבל משהו בנפשי חיפש את המוזיקה. המוזיקה הצילה אותי. הייתי רוקדת שעות לבד, וידעתי שיום יבוא ואהיה רקדנית, וכשנוצרה האפשרות להתחיל ללמוד ריקוד החלטתי ללמוד בלט. אבל בעיר מולדתי לא היה לי איפה ללמוד, ולכן נסעתי ללונדון בגיל 20. כך הגעתי לסטודיו של מרתה גרהם, אחת הרקדניות הגדולות בתקופתנו. הייתי אחת התלמידות הראשונות, וזו הייתה חוויה אדירה, אבל תמיד חיפשתי משהו אחר, גבוה יותר. אתה מבין, עם גרהם אתה יורד לאדמה וחש בהתנגדות שלה, ורצייתי משהו גבוה. אז קיבלתי מלגה ללמוד כתב תנועה, ואני למדתי אצל בניש ליד ה'רויאל בלט סקול'. למדנו כל סוג של תנועה, ולמדנו לכתוב את זה עם שורות של מוזיקה. זה היה מדהים. כל תנועה של בלט היה אפשר לרשום. ואז הם אמרו שהם עוברים למקום חדש, רחוק משם. לי זה לא התאים אז עזבתי. אבל הייתה לי מלגה מהמדינה, בגלל מדיניות הרווחה, ללימודים, נסיעות, ספרים וחיים בכלל. אז ביקשתי לראות מה אני יכולה ללמוד במקום, וראיתי שאני יכולה ללמוד 'שיטת אלכסנדר', שמאוד עניינה אותי. אבל

אל ג'ניפר הגעתי דרך דניאל זהבי, שלמד אצלה לפני יותר מעשרים שנה: "אתה חייב לפגוש אותה, היא היתה המורה ראשונה לאוריתמיה בארץ, והיא ממש תשמח לשוחח איתך". הוא צדק. לא הייתי צריך להתאמץ יותר מדי כדי לזכות בפגישה איתה בביתה שבתל-אביב בואכה יפו.
"הם כתבו ריתמיקה. נו, מילא. כבר היו טעויות גדולות יותר". לג'ניפר מעטפה צנועה שמשמשת כארכיון של דברים שהיא עשתה בארץ, והיא מוציאה ממנה גזרי עיתונים מצהיבים, תמונות ישנות והזמנות למופעים שהעלתה. היא מראה לי הזמנה למופע שהעלתה במוזיאון תל-אביב. "זה היה בנובמבר 79, בתקופה שבה המחול המודרני היה בשיאו - להקות כמו בת שבע ובת דור. כולם היו רעבים לדברים חדשים, זמן מצוין לאוריתמיה. אני ואינגבור סאני, שחקנית מפורסמת שגילתה את עיצוב הדיבור, העלינו מופע בשלוש שפות - אנגלית, גרמנית ועברית - בניסיון לגלות את הגרעין של כל שפה. אלינו הצטרפה להקה ממניכן, והמופע רץ ברחבי הארץ. אנשים ממש רצו לראות אותנו, אתה מאמין?!" ג'ניפר מוציאה תמונה ישנה מהמעטפה ומצביעה על אחת הדמויות: "הנה, תראה את התמונה הזו. זה מהתקופה בה לימדתי בירושלים, הבחורה הזו התחילה ללמוד אצלי, ואני חושבת שבימים אלה היא רופאה. הייתי מתרוצצת בכל הארץ כדי ללמד אוריתמיה, מבאר שבע לקריית מוצקין. לכל מקום בו רצו ללמוד אוריתמיה הגעתי".

"אני מחפש בפנימיותי
את הפעולה של הכוחות היוצרים
את החיים של העוצמות היוצרות
אומרת לי עוצמת הכובד של האדמה
דרך המילה של רגלי
אומר לי כח הצורה של האויר
דרך השירה של ידי
אומר לי כח האור של השמיים
דרך החשיבה של ראשי
כיצד העולם באדם
מדבר שר חושב"

צילום: טל גליק

מילות ההנחיה של שטיינר לאוריתמיה, מגרמנית שי רם

הייתה שם רשימת המתנה של שנתיים שלמות, אז בדקתי שוב וראיתי 'אוריתמיה'. הסתקרנתי וביקשתי לברר את העניין. זה היה כאילו לקחו אותי בציצת שערי ואמרו לי שזו המשימה שלי.

"בהתחלה זה היה לי מוזר מאוד, בעיקר כיהודייה. חשבתי שהגעתי למנוה. אבל אני מניחה שגם אני גרמתי לכמה אנשים שם להרים גבה. אני זוכרת שכשנכנסתי למקום הייתי לבושה כולי באדום, כולל הכובע, והפקידה בכניסה אמרה, 'הו, הנה באה כיפה אדומה!'. אבל לא רק מאווירת המנוזר נרתעתי. המורים היו מרחפים ולא התחברתי אליהם. אבל הייתה אחת, מרגרט לותמן, היא הביאה משהו אחר. כשמרגרט הייתה נכנסת לחדר היית מרגיש זאת מייד. היא היתה אמנית, אישה, אישיות. היא הייתה אש, ונתפסתי. עבדנו מבוקר ועד ערב, חמישה ימים בשבוע. שם נהייתי אוריתמיסטית".

אני מצטעה, אבל עדיין לא הבנתי, למה דווקא לכאן?

"אני יהודייה כמו שכבר ציינת, וייתכן שבגלל זה הייתה לי כל הזמן משאלת לב להביא את האוריתמיה לארץ. התחלתי לתכנן את העניין כבר בתום ההכשרה שלי בלונדון. בתחילה 'בישלתי את זה' כשהייתי מגיעה לבקר את אחותי. לאחר מכן הייתי נשארת לתקופות ארוכות יותר, ולבסוף הבאתי את ההורים. יש משהו בחיבור הזה בין האנתרופוסופיה ליהדות, ובמיוחד בין האוריתמיה לשפה העברית. אני חושבת שפעם ראשונה שעשיתי משהו מהתנ"ך זאת הייתה חוויה מאוד חזקה. הרגשתי את הפעילות של השפה בצורה חזקה מאוד. בכלל, אני חושבת שכל אחד שעושה אוריתמיה צריך לעשות אוריתמיה בעברית. לשמחתי ייאמר שעצם העובדה שעשיתי אוריתמיה בכמה שפות חידדה לי את ההבדל באיכות של כל שפה. למשל, כשאתה עושה אוריתמיה בגרמנית אתה מתעורר. זה עובד חזק מאוד על החשיבה החדה והמדויקת. באנגלית, לעומת זאת, יש משהו חלומי כזה לא מדויק וחודר. "אז, כשסיימתי הגעתי לארץ מאנגליה בשביל ללמד אוריתמיה.

הייתי אחת התלמידות הראשונות בסטודיו של מרתה גרהם, אחת הרקדניות הגדולות בדורנו, וזו הייתה חוויה אדירה, אבל תמיד חיפשתי משהו אחר, גבוה יותר. עם גרהם אתה יורד לאדמה וחש בהתנגדות שלה, ורציתי משהו גבוה

הרגשתי שאני מגיעה למדבר, לא בדיוק כדי להציל את העולם, אבל לפחות כדי להביא את האור של האוריתמיה. הייתי מאוד תמימה ונקייה, ואני מקווה שאני עדיין. אז לא עניינה אותי הפוליטיקה של המדינה. היום אני רואה את הדברים מעט אחרת. הייתי כל כולי בתוך האוריתמיה. זה לא שלא היה כאן כלום לפני שהגעתי. פשוט לא היה שום דבר קבוע, במובן הזה הדבר המרכזי שלא היה כאן הוא מסגרות חינוכיות. אנשים באו והלכו. קח לדוגמא את 'בית' אליהו' בבאר שבע. שם הייתה בחורה מגרמניה שלימדה אוריתמיה. בשלב מסוים היא חלתה וחזרה לגרמניה, אבל הייתה לי תקופה יפה איתה. אבל גם זה היה לפרק זמן מאוד מסוים. לא היה לי מקום קבוע. זה השתנה כשחווה לוי, מחלוצות האנתרופוסופיה בארץ, הכירה לי את איש החינוך שמעון זקס. שמעון אמנם לא היה אנתרופוסוף, אבל הוא היה אדם בעל שיעור קומה ושאר רוח. אדם מיוחד מאוד. את הדוקטורט שלו כתב שמעון בשווייצריה, כשבמקביל הוא חינך את ילדיו בבית ספר ולדורף. שמעון עזר לי מאוד. הוא שלח אותי לעבוד בבית החולים 'אברבנאל', שם עבדתי עם אוטיסטים. ואז גיליתי שבספרייה יש פסנתר, ואחרי הרבה מאמצים

ג'ורג' גרון (מימין) — בחול פהוג'

אחת המשתתפות, ברכה, פסיכולוגית (32), מספרת כי הקורס עזר לה מאוד ככלי עזר במקצועה. הדסה (27), מנהלת חשבונות, אומרת שהקורס מעניין ומחנה, אך היא גם ספקנית, היות והדברים שהיא רואה עד עתה בכפות ידיה אינם מתאימים למה שהיא יודעת על עצמה, וקשה לה עדיין להבין כמות של אחרים.

הבחורות הרוקות בקבוצה רצו לשמוע משהו בנושא הנישואים, אולם מרים אמרה שיועו לכך בשיעור אחר. בחור חבוש כיפה, פקיד בסוכנות, התמרח בתום השיעור עם הופעת הצלם, וטען כי אנו מפריעים לו להתקדם.

אני, לעומת זאת, התקדמתי מאוד וזה נהייה שלימדתי, בין היתר: מי שיש לו יד ארוכה, נגבעת אפולו' גבוהה או, נגבעת וגוס' בולטת — ותחיל מייד לצויר, לכתוב, לשחק, כי יש לו או לה נטיה וכשרון לאמנות. מי ש, 'קו החיים' שלו רחב ופלתלל — יש לרופא היות ובריאותו לא יציבה. אם לאשת או לגבר שאתם פוגשים קווים עמוקים ואדומים בכף — יש לעשות אחרת מזה, כי הדבר מצביע על אלימות ו בוחן עם 'מותן' באמצע מבטאת טאקט. כשקווי ה, 'לבי', ה, 'אופי' וה, 'קיים' מתחברים בקודקוד — משהו יקרה, לא עלינו: מחלה, תאוונה, אסון. אבל אצבע ארוכה היא יפה ומועילה — היא סימן לרוחניות ואינטלקט, ואפשר תמיד גם לגרוד בה את האוזן.

"זה היה בנובמבר 79, בתקופה שבה המחול המודרני היה בשיאו"

הצלחתי לשכנע אותם להגיע. זה לא היה פשוט בכלל, כי הם הורגלו לחיים של עצלנות בלי לזוז יותר מדי. אבל כשהם באו לבסוף היה נפלא ועשינו אוריתמיה ומוזיקה. באברבנאל עבדתי גם עם נוער במטבח, אבל אחרי כמה שנים כבר לא יכולתי לעמוד בזה יותר. נשחקתי. אחרי התקופה באברבנאל התחלתי לעבוד במרכז טיפולי של "עמידר" בבת ים. האוכלוסייה הייתה ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, אבל אני מרגישה ששם הצלחתי לבוא לידי ביטוי. אני מקווה מאוד שהצלחתי לעשות שם משהו טוב. שם הייתי 18 שנה, עד שב-83 התחתנתי עם מוטי מזרחי, אמן.

תוכלי לתאר את הפעילות שלך היום?

"כיום אני עובדת מעבר לכביש, בבית הספר 'אביב'. אני די מעורבת, מאבחנת את הילדים שנכנסים לכיתה א'. את זה עשיתי גם ב'זומר' וב'אורים' מספר שנים. בית הספר 'אביב' פורח וזה משמח אותי מאוד. הוא גם מעבר לכביש, גם על הגבול של יפו. הצוות מעולה, ויש שם הרבה אהבה, רצינות והתלהבות. אה, יש עוד משהו חשוב שאפיין מאוד את הפעילות שלי בשנים האחרונות:

כשאמו של מוטי, בן זוגי, נפטרה חשבנו לעצמנו איך לכבד את זכרה, והחלטנו להפוך את ביתה לבית פתוח עם חוגים וספרייה. 'בית פלורה', קראנו לו, על שמה. המקום היה בית קטן עם גינה בתל אביב מול גבעתיים. את 'בית פלורה' פתחתי עם שותפה מקיבוץ יסעור שבצפון, סמדר שמה. היא ואני פתחנו את בית פלורה ב-93' בפתיחה חגיגית, ואנתרופוסופים מכל הארץ הגיעו. הוא היה לנו מרכז טיפולי. היו אוריתמיסטים, אמנים, עיסוי ריתמי, סדנאות והיה פורח מאוד. וכמובן אני עבדתי שם כל השנים בריפוי. הרבה מאוד עם ילדים ופחות עם מבוגרים. המבוגרים, קשה להם יותר לעשות את התרגילים. יש שם נוקשות גדולה יותר. עם ילדים אני עובדת הרבה. אחד מהדברים הטובים ביותר שקרו לי שם היה המפגש עם יוראי. יוראי סימן-טוב היה תלמיד שלי, שהגיע אלי לטיפול כשנתקל בקשיים בצבא. היום

התקופה של 'בית פלורה' הייתה תקופה חשובה מאוד בשבילי, עד שסגרתי אותו לפני שלוש שנים. העברנו את כל הלימוד ל'אורים', ושם קרסו לימודי האנתרופוסופיה

הוא מצליח מאוד. אחרי שנתיים שהוא למד איתי הוא החליט שהוא רוצה להיות אוריתמיסט. הוא נסע ללמוד והוא מצליח מאוד - מוכשר בצורה יוצאת דופן. היום הוא גר בגרמניה ועובד בבית ספר. בימים אלה הוא לא מופיע. התקופה של 'בית פלורה' הייתה תקופה חשובה מאוד בשבילי, עד שסגרתי אותו לפני שלוש שנים. העברנו את כל הלימוד ל'אורים', ושם קרסו לימודי האנתרופוסופיה".

ג'ניפר קטעה את רצף דיבורה כדי להביא לנו משהו לשתות ולאכול, ואני ניצלתי את ההזדמנות כדי להריץ בראשי את השתלשלות השיחה בינינו. יש שם משהו, חשבתי לעצמי, במרחק הזמן הזה שבין העבר של ג'ניפר בארץ לבין ההווה, משהו שמסמן שינוי באופן שבו היא רואה את הפעילות שלה בארץ, משהו שאולי יש בו להגיד לא רק על שינויים שעברו עליה באופן אישי, כי אם גם על שינויים שעברו על הנוף הארצישראלי.

במרחק של כל השנים האלה בישראל, תוכלי לתאר את השינוי שעבר עליך בארץ?

"שאלה מעניינת. טוב, אני יותר מציאותית היום מההתחלה. אז ידעתי בתמימות שזה הדרך. אבל בלי אותה תמימות לא הייתי מצליחה. אז הייתי עושה דברים. הייתי הולכת לכל מיני גופים כמו משרד החינוך לדבר על אוריתמיה בלהט, בתשוקה. היום אני לא יודעת איך יכולתי לעשות את זה. זה לא שאני מתביישת, אבל אני נדהמת מעצמי, איך עשיתי את זה. האנתרופוסופיה בארץ גם היא השתנתה. היא לא כל כך הולכת לכיוון שחשבנו עליו פעם, ובתל אביב - החוג שלנו - הענף הצטמצם והוא כמעט לא קיים. מצד שני, אנחנו לא מצליחים למשוך כוחות חדשים, ואין כל כך הרבה התעניינות מהורים. "אמנם נפתחו בתי ספר וגנים אבל ההתעסקות באנתרופוסופיה כתפיסה, כפילוסופיית חיים לא התפתחה בארץ. יש לי עדיין התלהבות מאנתרופוסופיה, אבל היום זה שונה".